

LIND&CO

MARJA
HILTUNEN

*Pää-Poussan
Elsa*

Pää-Poussan Elsa

MARJA HILTUNEN

Pää-Poussan Elsa

LIND&CO

www.lindco.se

info@lindco.se

ISBN 978-91-8095-612-3

KL 84.2

© Marja Hiltunen ja Bokförlaget Lind & Co, 2024

Sitaatit:

s. 133-134, Suuri Satukirja, Valitut Palat, 1970

s. 147, Uudenkaupungin Sanomat, vuosikerta 1923

s. 268-269, Anni Swan: Pikkupappilassa,

ilmestynyt ensimmäisen kerran 1922

Kansi: Emma Graves, Studio E

Taitto: Markus Paajala

Kustantaja: Bokförlaget Lind & Co Ab,

Box 1052, 101 39 Stockholm, Sverige.

Paino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

LUKIJALLE

Tämän kirjan ei pitänyt koskaan nähdä päivänvaloa. Tuntui, että Elsan tarina tuli kerrottua loppuun Vainio-Tanin Elsassä, vaan toisin kävi, ja Pää-Poussän Elsan juoni alkoi hahmottua mielessäni.

Historiallisten tietojen etsiminen oli työlästä, ja siksi kirjoittaminen on kestänyt näin kauan, liian kauan. Tuskin olisin saanut kirjaa edes toimeksi, jollei Kalanti-seuran puheenjohtaja Tuija Hannula olisi auttanut minua. Suurenmoiset kiitokset hänelle!

Leila K. Tuomisen ja Kauno Pietilän kirjoista löysin tietoa paikallisista tavoista ja esimerkiksi perinneruuista. Kiitos myös heille arvokkaasta perinteen taltioimisesta!

Kun hevosiin ja niihin liittyvässä eteeni tuli tenkkapoo, ystävänä Mari Viitala – hevosnainen henkeen ja vereen – jaksoi antaa neuvoja ja lähettää videoita.

Uudenkirkon (nyk. Kalanti) Sairilan kylä, jossa Pää-Poussän talo sijaitsee, on mielikuvitukseni tuotetta. Samoin ovat talon ja naapuritalojen asukkaat, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Marja Hiltunen

LUKU 1

HELMIKUUSSA 1922

Porkkanat ja punajuuret kiehuivat sopivan vaimeasti. Nostelin kansia, tökin kesän väristä ruokaa haarukalla: oranssia ja tummanpuhuvan punaista. Kuin mieleni olisi keventynyt samassa, ja jopa hetken tunsin helpotusta. Lisäsin muuttaman klapin hellan pesään. Olkoon minun laitani kuinka vain, väen piti saada ruokansa ajallaan.

Ylpeyttä, olisi Agatha tuiskauttanut. Äiti olisi kiljunut väen ruoan perään. Ylipäättään kenenkään ei saanut antaa aavistaa muuta kuin että koko elämä oli täydellisestä. Jos jokin meni hetkellisesti pieleen, se johtui naisten haihatteluista ja ties mistä mielenliikutuksista.

Perunat ja suolakurkun olin pilkkonut valmiiksi sallattia varten. Juurekset kypsyivät sekä sitä että porkkanalaatikka varten. Se oli anopin lempiruokia, mutta maistui myös muille.

Olin kokematon ruoanlaittaja, ja siksi anopin jo ennestään nuhjaantunut keittokirja oli aina auki, milloin mistäkin kohdasta. Kirjassa luki: 750 grammaa porkkanoita.

Olin kuorinut ainakin puolitoista kiloa porkkanoita, kertonut muutkin mitat kahdella, koska syöjiä oli paljon, ja laatikko vain paransi makuaan odoteltuaan ruokahuoneen hyllyllä pari päivää.

Vierelläni oli nykyään lähes aina neljä ämpäriä: kanoille, sioille, Raikulle ja loput ”laskiämpäriin”. Kuoret, kannat ja ruoantähteet säästettiin tarkkaan, tässäkin talossa.

Helmi, Hannu-apen sisar, astui puhisten sisälle. Hän kantoi laakeaa vatia, jossa kiilteli perattuja ahvenia. Kymmenen vuotta veljeään nuorempi nainen oli ulkonäöltään tyystin tämän vastakohta. Jos Hannu oli vaalean punakka, Helmin tukka oli tummanruskea, silmät vaaleanruskeat, ja pituutta hänellä oli toista pään mittaa enemmän kuin hentorakenteisella ja lyhyenlännällä veljellään.

Samoin sisarukset erosivat luonteiltaan. Helmiä vieroksuttiin, Hannusta pidettiin. Hannu osasi luovia hankalissa tilanteissa ja näki ihmisissä hyvää silloinkin, kun toiset olivat antamassa periksi. Hannu haki viimeiseen asti ratkaisua ja kaihtoi riitaa, vaikka silti päättäväisesti ajoi omaa asiaansa. Joskus jopa niin tyystin omistautuen, että häntä pystyi johtamaan harhaan.

Päivän kalansaaiais oli samaten täysin Hannun luovimistaitojen ansiota. Hän ei tahtonut lopettaa kanssakäyntiä kolmen kalatorpparinsa kanssa, vaan oli puhunut miehet pyöräryksiin selittämällä, miten kaikki hyötyisivät uudesta tilanteesta. Sen tähden entinen kalatorppari Ljundyard oli tuonut puolen saavillista ahvenia ja saisi vastineeksi heiniä.

”Mistä muualta Ljundyard arvelisi saavansa kaloja vastaan heinää? Vaikka kuinka torpat saivat vapautuksen, sama työ jatkuu teillä ja meillä talollisilla. Kaikki olemme kovilla näillä kivisillä ja pienillä pelloilla. Saaressa on vielä hullummin. Kalliot eivät kasva heinää yhtään sen enempää kuin ennen vapautusta.”

Tämän keskustelunpätjän olin salaa kuunnellut työhuoneen oven takana kolmisen kuukautta sitten. Ljundyard ei ollut vinkannut oikeastaan mitään; Hannun pohdintaa oli riittänyt ja riittänyt, ja lopulta minä olin hiiviskellyt tuvan puolelle. Ljundyard oli mitä ilmeisemmin päättynyt ratkaisuun Pää-Poussan hyväksi.

Helmi oli perannut ahvenet, ja pyynnöstäni hän oli säästänyt päät, sisälmykset ja ruodot. Uusi työmaa siis odotti minua ulkona. Suurimman osan kalanperkeistä hakkaisin petkeleellä hienoksi, ja ne säilyisivät kylmässä eteisessä muutaman päivän. Mietin jälleen kerran, miten pystyisin säilömään talvella kanoja ja Raikua varten eläinperäistä ravintoa silloin, kun sitä tuli yllättäen runsaasti.

Kesällä oli toisin. Aurinko kuivasi kaiken, myös seinälle kiinnitetyt särjet, joita joesta pyydystettiin kanoja varten.

Kanat olivat lähes kaikkiruokaisia, mikä oli uutta minulle. En ollut kotona tai Juuselassa kiinnittänyt niihin huomiota, mutta täällä olin nähnyt, että siannahan kappaleenkin ne hakkasivat olemattomiin. Appi oli poikasena nähnyt, miten kanat olivat syöksyneet marjapuskan juurelle ja nokkineet karvatotmat hiirenpoikaset suihinsa.

Ehkä tämä oma-aloitteisuus ruoan suhteen selitti, miksi huolimatta antamastani valkuaisen lisästä ne eivät munineet yhtä innokkaasti kuin kukkeimpaan kesäaikaan. Ne olivat totuneet hankkimaan itselleen sopivaa ravintoa. Pimeänsä aikaan ne eivät tyystin unohtaneet munimisen taitoa, jonka vuoksi niitä pidettiin. Olin siis varmasti oikeilla jäljillä ja pystyisin toimittamaan naapurikylän Osuusliikkeeseen koko talven jonkin verran munia.

Päämääräni oli kuitenkin koko ajan Kauppakunta Kalanin Uudenkaupungin toimipaikka. Kun minulla olisi tarpeeksi kanoja, voisin appiukon avituksella solmia isoon kauppaan tuottoisan sopimuksen. Oikealla ruoalla kanat munisivat koko talven, ja opettelisin huomioimaan erityisesti ajat, jolloin munien kulutus oli suurta.

Hannu-appi oli jo luvannut minulle 20 prosenttia tuotosta; loppu kilahtaisi talon kassaan. Miehelläni Fransille tästä ei ollut hiiskuttu sanan sanaa.

Kylän naisten ompeluseurassa Martta-anoppi oli kehunut taitojani pikkukarjan kanssa. Isoäitini Agatha oli opastanut minua. Martan äänessä oli tainnut olla liikaa ja turhaa ylpeyttä, ja se oli ärsyttänyt naisia. Joku oli uskaltanut hihitellä tarpeeksi lujaa Eurajoen noidasta, mutta Martta ei ollut häkeltynyt vaan oli kivahtanut pystyyn ja vaatinut ilkkujaa esille. Kukaan ei ollut tunnustanut, ja tämän jälkeen pahat puheet Agathasta olivat jääneet pienemmän ja hiljaisemman piirin porinoiksi. Mutta sellainen minä täällä taisin edelleen olla: Eurajoen pikkunoidan jälkeläinen.

Siirsin kypsät juurekset hellan reunalle. Jatkaisin työtäni ulkoaskareiden jälkeen. Kysyin Helmiltä, aikoiko hän paistaa ahvenfileet uunissa. Kyllä vain, ja porstuassa odotti vielä kaksi vadillista.

”Onneksi olemme lämmittäneet uunin tarpeeksi kuumaksi.”

Sain osakseni vain tympeän silmäyksen.

Otin talvitakin ja pyysin Marttaa vahtimaan poikaa sillä aikaa, kun selvittelisin kalanperkeitä. Anoppi pomppasi rivakasti ylös ja muistutti, että minun piti hankkia pojalle kaitsija. Kuinka monta kertaa hän oli tästä huomauttanut? Hän ei millään jaksaisi tulevaa kesäaikaa, mutta nuorelle tytölle pojan hoivaaminen toisi oivaa kokemusta omaa perhettä ajatellen.

Tuomas kävi aina vain vikkellämmäksi jaloistaan, ja hänen vahtimisensa vaati kaiken huomion. Lapsi saattaisi kadota tuosta vain ja löytyä kuolleena kaivosta, joesta tai sikojen juotoltaasta.

Miksi minun oli kovin vaikea jättää poika jonkun vieraan hoiviin? Samaten, miksi tätä ei haluttu ymmärtää? Vaikka tiesin, että kanalassa poika olisi pelkästään tiellä, ja parin kuu-kauden kuluttua puutarhan sänget odottaisivat möyhentäjää, kylväjää, kitkijää ja lopulta korjaajaa.

Poika istui kinamme keskellä. Hän levitteli isoisänsä tekemiä puutöitä. Appi ei ollut kaikkein taitavin näissä puuhissa, joten hän ohjasi vaativat tehtävät muille. Tuomas esitteli veistettyjä eläimiä: hevosia, lampaita, lehmiä, kanoja ja jopa pari koiran taikka kissan kaltaista. Poika siirteli eläinhahmoja, moneen kertaan. Niin kauan, että minua alkoi kyllästyttää, mutta kalanperkeet piti edelleen hoitaa.

Martta lupasi huolehtia tehtävästä, jos samaten minä tekisin jotain Tuomaksen kaitsijan suhteen. Alkaisin etsiä tyttöä, joka pitäisi hyvää huolta pojasta ja antaisi äidille rauhan keskittyä tilan asioihin.

Anoppi ja faari olivat iloisia ja tyytyväisiä, kun heidän ainokaisena oli löytänyt noin uutteran ja kunnollisen vaimon itselleen. He vain pelkäsivät, että rasittaisin itseäni liikaa. Talon ruokapuolen ja kanojen hoitamisessa oli iso työ. Anopin vastuulla taas oli lypsykarja, eikä poikaa sinne sekaan voinut ottaa.

Talon työt hoituisivat vain, jos jokaisella saralla olisi oma tekijänsä. Lastenhoito kuului näihin.

”Ja ei kai lapsiluku tähän jää? Elsa hyvä, älkää vaan ottako meistä mallia, vaan täyttäkää pääripi elämällä! Pienten jalkojen töminällä ja lasten naurulla. Sinulta synnytyskin sujui paremmin kuin monilta kokeneemmilta. Tuomas täyttää seuraavaksi kaksi vuotta, ja kaipa hän...”

Käännyin pois päin. Martan paapatus häipyi johonkin kauas. Anoppi ei tarkoittanut pahaa, mutta hänen aloittamansa vuodatus vei minut takaisin synnytykseen.

TOTTA, se oli sujunut jouhevasti, mutta olin todella pelästynyt hirvittävää kipua. Se oli tuntunut repivän minut auki, kahtia ja paloittelevan lopulta kappaleiksi. Huusin ja teutaroin kuin minua olisi koetettu tappa.

Kokenut ja kiiteltä paikkakunnan kättilö Hilma Teeri oli rauhoitellut minua ja vakuuttanut lapsen pelkästään syntyvän reipasta vauhtia. Tämä oli ehdottomasti parempi vaihtoehto kuin potea heikkoja ja uuvuttavia poltteita jopa vuorokausia.

Hien ja tuskan sumun takaa tiukan sorttinen tumma nainen tutkaili minua. Miksi hänen ilmeensä oli niin jyrkkä ja jopa ylimielinen? Silti kun polton aalto sai minut jälleen kiemurtelemaan, hän tarttui käteeni ja käski huutaa, vaikka täyttää kurkkua, mutta ponnistaa saisin vasta silloin kun hän antaisi luvan. Kumminkin, Tuomas ponnahti maailmaan sellaista vauhtia, että kylillä aprikoiitiin, millaisia tekoja noin ponteva mies mahtaisi tehdä.

Mieleni oli ollut hetken tyyni ja levollinen, kun terve poikalapsi oli laskettu syliini. Frans olisi ilahtunut tytöstäkin, mutta arvasin, että salaa hän oli toivonut poikaa. Esikoinen ja perillinen.

HANNUN kuuluva rykäisy herätti minut ja kiskoi minut pois synnytysmuistoista. Appi ei yleensä sekaantunut naisten jutusteluihin eikä kinoihin, vaan esitti kuuroa ja uppoutui *Uudenkaupungin Sanomiin*. Nyt hän karautti kurkkuaan kuuluvasti ja katkaisi Martan puhetulvan, mistä olin todella helpottunut.

Hannu ehdotti, että kuumentaisin ylistuvan uunia sopivasti kuivatukseen. Muutenkin uunia piti lämmittää varovasti, koska se puoli rakennuksesta oli lähes koko talven ollut tyhjillään. Kun jättäisin peltiä hiukan auki, haju ei tarttuisi uunin kiviin.

Niinpä, ylistupa oli rakennettu syytinkiasunnoksi Hannulle ja Martalle, mutta nämä eivät olleet malttaneet muuttaa sinne. Mukavampi oli elellä tapahtumien keskellä.

Toista puolta oli jo silloin tällöin lämmitetty, koska emännät kutoivat siellä.

Martta pyörähti ympäri ja taputti pieniä pulleita käsiään.
”Sinä sen sanoit! Yksi pulma on ratkaistu.”

Enää olisi vain lapsenhoito ja uusien lasten hankkiminen, huokaisin.

Kuin appi olisi lukenut ajatukseni, koska hän alkoi kehua Raunilan tyttöjä. Heistä oli puhuttu ennenkin, mutta tähän asti olin luullut pystyväni hoitamaan sekä pojan että työni.

Koko Uudenkirkon ja välillä jopa oman kylän talot, torpat, mäkituvat ja ylipäättään nimet heittivät edelleen kuperkeikkaa päässäni. Jos oikein muistin, Raunila oli Ala-Valttilan isoin mäkitupa. Isä-Kaarloa tai Kallea hyviteltiin edelleen kapinan ajan uhrautuvista teoista.

Tätä tapaa noudatettiin kuin kunnioitettua lakia, vaikka kapina oli tehnyt tehtävänsä. Virallisen lain kunnioittamisella ei voinut kehuskella. Kovin heppoisissa kantimissa se oli ranta-asukkaiden mielissä, kun pirtu virtasi laivoilta piiloihin, ja sieltä eteenpäin Laitilaan ja syvemmälle Suomen neidon janoisiin suoniin.

Kalle oli todellakin ollut isäntänsä puolella. Hän oli pinkonut Ala-Valttilaan ja paljastanut turkulaisten punaisten olevan tulossa vangitsemaan sekä isäntää että poikia. Kallen varoituksen vuoksi kaikki kolme olivat säästäneet henkensä.

Uudenkirkon ja Uudenkaupungin veljessodan mitteloissa monia oli murhattu julmasti ja säälimättä, ilman tähdellistä syytä. Tämän olin oppinut monista appivanhempien ja kylän naisten katkerista muisteluista. Hetken halusin olla vapaa kaikesta painolastista ja vastasin apelle kevyemmin kuin olisin tahtonut:

”Alan uskoa, että Tuomakselle tarvitaan kaitsija minun lisäkseni, mutta haluan nähdä tytön tai tytöt ennalta. Puhella heidän kanssaan ja esittää kysymyksiä... vaikkapa siitä, mitä he tekisivät, jos lapsi loukkaisi itsensä. Saisi käteensä ison haavan.”

”Tyttö kulta, älä koko ajan pelkää pahinta!”

Miksi en pelkäisi? Lapsille saattoi kuitenkin sattua mitä tahansa! Tuomas oli vielä niin järjetön, ettei osannut varoa mitään eikä ketään. Poika ottaisi käteensä vaikka kyykäärmeen, jos vain sellaisen kiemurtelijan kiinni saisi. Lopulta, tyhjänpäiväisen jahnauksen jälkeen sovimme yhteisymmärryksessä, että tulevana päivinä kävisin puhuttamassa Raunilan naisia.

SAMASSA tuvan oveen koputettiin. Ovi ei auennut, ja siksi Hannu kajautti kuuluvan ”sisään” -pyynnön. Martta kuiskasi minulle arvaavansa, keitä tulijat olivat, koska viime kerrasta oli jo toista kuukautta. Ei kukaan muu noin virallisesti koputellut ja odottanut sisälle-kutsua.

Kylä-Poussan eli Hartamon Alpert ja hänen poikansa Emil olivat käyneet silloin tällöin pehmittämässä Hannua ja Fransia traktorin ostoon. Martta ei pitänyt Kylä-Poussan väestä, vaikka isäntä Aape oli hänen serkkunsa. Heillä oli ainainen rahanpuute, ja he koettivat elää toisten siivellä sen kuin kerkesivät.

Turhaan suitaan louskuttivat. Hannu ei koskaan suostuisi rahoittamaan hanketta, jossa itse olisi pääasiallinen maksaja ja josta toiset saisivat suurimman hyödyn. Hannu ei ollut vain kakaissut päätöstään suoraan, vaan oli tapansa mukaan nyökytellyt ja ollut ymmärtävinään. Hän oli pyytänyt harkinta-aikaa, mutta ei ollut määritellyt, milloin se loppuisi. Siksi se voisi olla vaikka kymmenen vuotta.

Hartamoiden ehdotelman mukaan Pää-Poussa ja Mäki-Poussa ostaisivat rautahevosen, ja muut talot saisivat lainata sitä. Niin, vuokraa vastaan, tietenkin. Mäki-Poussan Heimo, Hannun pikuserkku, oli jo lupautunut mukaan hankkeeseen. Ehtona tosin oli, että Pää-Poussa maksaisi ostohinnasta 60 prosenttia.

Monet luulivat, että Pää-Poussan isännän kamarissa sijaitisi ehtymätön aarrearkku, jossa velkakirjat odottivat perintää ja

osakkeet osinkoja. Se oli osa totuutta, mutta juuri säästävyyden ja tarkan harkinnan vuoksi talo vaikutti vauraammalta kuin mitä se oli. Tätä ovela Hannu ei tietenkään aikonut paljastaa. Hän irrottaisi itsensä kiipeleistä jollain muulla tavalla.

Alkunsa jahti oli saanut siitä, että Laitilaan, Haukan kylään ja Kaukolan taloon oli edellisenä vuonna ostettu lähialueen ensimmäinen traktori. Miehet olivat sankoin joukoin kokoontuneet ihmettelemään hitaasti liikkuvaa rautapyöräistä ”välttiä”. Millaista hämmästelyä ja ihailua se oli saanut osakseen! Tuskin ketään naista oli näillä seuduilla koskaan suitsutettu niin kukein sanoin ja ylenpalttisesti!

Vaan kuinka lopulta kävi? Kuka tahtoi ostaa itselleen samanlaisen traktorin? Joku oli osoittanut vaimeaa kiinnostusta, mutta suurin osa oli hetimiten alkanut empiä.

Kuultuaan kömpelön vehkeen hinnan loppujenkin into oli valahtanut maahan, valunut ojia ja Sirppujokea pitkin Itämereen. Yhteistuumiin oli todettu, että hevoset pärjäisivät heinällä, jota oli yleisesti saatavilla, mutta kallista bensiiniä ja moottorin kaipaamia öljyjä täytyisi hakea Udestakaupungista asti.

Ainoastaan Kylä-Poussan miesten mieliin kone oli sytyttänyt niin suuren intohimon liekin, että edes rahapula ei ollut saanut sitä sammumaan. Muiden pitäjän isäntien järkipuheet olivat vaikuttaneet heidän intoonsa yhtä tehokkaasti kuin veslämpärillinen tulipaloon.

Miehet istahtivat pitkälle penkille, joka oli maalattu tapon kiemuraisten kuvioiden mukaan tummanvihreäksi. Aistin Hannun kiusaantumisen, kun miehet asettuivat hänen eteensä. He olivat liian jäykkiä ja virallisia ollakseen tervehdyskäynnillä. Oliko Hannun tullut aika luopua tyhjästä lupauksista ja ympäriryöreydestä vastauksista, jotka jättivät toivon itämään?

Isäntä huikkasi tarjoamaan kahvia vieraille. Martta tuskaili minulle, ettei noin arvokasta juomaa olisi tarvinnut Hartamoi-

den miehiin tuhlata. Mokomiin vätyksiin. Raivaisivat peltoa ja hankkisivat lisää lypsäviä tai kanoja sen sijaan, että yrittäisivät selvittää toisten rahapusseilla.

Ehdotin, että Martta kaataisi vain yhden kupillisen. Tarjoi-lu loppuisi siihen, eikä hän kysyisi, saisiko olla lisää. Anoppi tönäisi minua kylkeen, ja meiltä molemmilta pääsi naurun kiherrys.

Hannu mulkaisi meitä, ja Hartamon miehet kääntyivät kat-somaan.

Emil oli minua neljä vuotta vanhempi. Hän oli vaalea, pitkä ja roteva mies; rauhallinen ja harkitseva puheissaan. Sellainen hän oli ollut aina, mutta Emil oli muuttunut entistä hiljaisem-maksi kapinan jälkeen. Syytä mielialan muutokseen anoppi ei pystynyt ymmärtämään, koska Emil oli taistellut valkoisten puolella ja palannut takaisin sankarina. Luulisi miehen olevan intoa ja riemua täynnä!

Vain viinapäissään ja itkua vääntäen mies kertoi sotaretken koettelemuksista. Oli ampunut jonkun syyttä suotta. Sellais-ta turhaa uikutusta isolta mieheltä ei kauaa jaksanut kukaan kuunnella.

Martta oli erityisesti paheksunut sotasankarin heikkoa luonnetta ja viehtymystä pirtuun. Anoppi hehkui intoa rait-tiustyön puolesta ja uskoi vuorenvarmasti kieltolain paranta-van Suomen kansan viinan himosta. Rangaistuksia oli koven-nettava ja poliisille hankittava nopeita autoja ja veneitä. Kerta kaikkiaan, viinan piru oli kukistettava!

Martta puhisi mennessään, ja kahvipannu kolahteli kipakas-ti. Minä nyökkäsin vieraille ja poistuin lämmittämään uunia.

KOOMISTA oli, että Martan raittiustyö ei sujunut ainakaan omassa kodissa. Hannu piilotteli pulloja innokkaalta emännäl-tään ja otti tujauksen silloin tällöin. Muka lääkkeeksi ja milloin

mitäkin tautia vastaan; näin hän minulle viinan käyttöönsä perusteli. Ylipäättään minkä vuoksi? Minä en hänen naukkujaan paheksunut, koska minulle merkitsi vain se, että appiukko oli ystävällinen ja ymmärtäväinen minua kohtaan.

Fransille taas maistui välillä muutama pikarillinen liikaa. Pari iltaa sitten hän oli tullut kotiin, ties mistä, haissut viinalle niin, että silmiäni oli kirvellyt ja päässä heittänyt.

Kun hän oli koettanut käpälöidä minua, olin noussut vuoteesta ja käskenyt hänen maata muualla. Olin ehdottanut tästä pysyvää järjestelyä, mutta en ollut varma, muistiko Frans, mitä olin uhonnut.

Inhosin hänen sormiaan rinnoillani, hengitystään suullani, ihoaan kiinni minussa, kaikkea!

Olin mieluusti ennemmin kuunnellut kapinanajan tapahtumia ja viipynyt anopin seurassa. Se oli toisaalta aika usein tekosyy, mutta monet illat kuuntelin korvat hörölläni. Sukan-kudin pysähtyi käsissäni tapahtumien käydessä liian jännittäviksi. Totisesti Uudellakirkolla oli tapahtunut enemmän kuin jännittäviä asioita kapinassa!

Anoppi olisi kertonut menneistä ajoista ja erityisesti vapaussodasta vaikka joka ilta, jos vain tahdoin kuunnella. Aika ajoin Tuomaksen nukahdettua pistin kutimen syrjään ja pahoittelin olevani kovin väsynyt. Totta kai Martta-anoppi arvasi, että silloin tahdoin olla yksin, mutta välillä innostin häntä jopa tekemällä kysymyksiä. En ollut pelkästään kohtelias, vaan halusin ymmärtää, ja peilasin Uudenkirkon ja Uudenkaupungin tapahtumia niihin, joita olin Eurajoella kokenut.

Joskus myös Tuomas Juuruskorpi – minun rakkaani – poikkesi talossa toimittamassa jotain Ala-Valttilan isännän asiaa. Silloin vetäydyin kamariin heti kun se oli mahdollista. Appivanhemmat tuskin osasivat yhdistää mielialaani punikkiin, josta oli silti tullut isäntänsä luottomies. Frans saattoi

ON VUOSI 1922.

Rannikon tuntumassa Pää-Poussan tilalla elää Elsa, joka yrittää sovittaa yhteen rakkaudettoman avioliittonsa, koti-ikävänsä ja kasvavan lapsensa tarpeet. Samaan aikaan varsinaissuomalaiset salakuljettajat rakentavat itsenäistä Suomea viinalekkeri kerrallaan. Vaurastumista tavoittelee myös Elsan nuoruudenrakkaus Eurajoelta. Kumpi voittaa, velvollisuus vai sydän, ja onko vanhan Agatha-mummun neuvoista Elsalle apua?

Pää-Poussan Elsa kertoo Agathan pojantytären myöhemmistä seikkailuista Vainio-Tanin Elsan itsenäisessä jatko-osassa. Varsinaissuomen rannikkopitäjien elämää kuvaillaan värikkäin vedoin.

KL 84.2 ISBN 978-91-8095-612-3

9 789180 956123

WWW.LINDCO.SE